

۱۳۸۹/۴/۵۶

حقوق جزای عمومی ۳

دکتر علیرضا میلانی

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر

سرشناسه: میلانی، علیرضا، ۱۳۵۴ -
 عنوان قراردادی: ایران. قوانین و احکام
 عنوان و نام‌پدیدآور: حقوق جزای عمومی ۳ / علیرضا میلانی
 مشخصات نشر: تهران: نشر میزان، ۱۳۹۵
 مشخصات ظاهری: ۱۴۴ ج.
 فروست: علوم اجتماعی: ۹۱۲
 شابک: 978-964-511-711-3
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا
 یادداشت: کتابنامه؛ همچنین به صورت زیرنویس.
 موضوع: حقوق جزا — ایران
 موضوع: مجازات — ایران
 رده‌بندی کنگره: ۳۸۰۰/م۹: KMH
 رده‌بندی دیویی: ۳۴۵/۵۵:
 شماره کتابشناختی ملی: ۳۹۸۵۹۹۷۰

برگه نشر (اعم از چاپ و نشر الکترونیکی و...) از ایران را بدون اخذ مجوز
 از ناشر اصلی و یا از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ایران
 طبقاً در صورت مشاهده، به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ایران اطلاع دهید.

۹۱۲

نشر میزان

حقوق جزای عمومی

دکتر علیرضا میلانی

چاپ اول: بهار ۱۳۹۵

قیمت: ۸۰۰۰ تومان

شماره: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۱-۷۱۱-۳

دفتر مرکزی: خ شهید بهشتی، بعد از چهارراه سهروردی، خ کاووسی‌فر، کوچه نکبسا، پلاک ۳۲، تلفن ۸۸۵۴۹۱۳۱

فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخرآزی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۴۶۷۷۷۰

واحد پخش و فروش: خیابان سمیه، بین مفتوح و فرصت، پلاک ۱۰۴، تلفن ۸۸۳۴۹۵۲۹-۳۱

پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com وب‌سایت: www.mizan-law.ir

فهرست مطالب

مقدمه	۹
-------	---

فصل اول: مجازات‌ها

مبحث اول: تقسیم‌بندی مجازات‌ها	۱۴
گفتار اول: تقسیم‌بندی مجازات‌ها بر مبنای قانون	۱۴
گفتار دوم: تقسیم‌بندی مجازات‌ها بر مبنای ماهیت	۲۴
گفتار سوم: تقسیم‌بندی مجازات‌ها بر مبنای میزان و نسبت	۲۵

فصل دوم: کیفیات مؤثر بر میزان مجازات‌ها

مبحث اول: کیفیات مشدده	۲۸
گفتار اول: کیفیات مشدده عام	۲۸
بند اول: تعدد جرم	۲۹
الف) تعدد معنوی	۲۹
ب) تعدد مادی جرم	۳۱
بند دوم: تکرار جرم	۴۰
گفتار دوم: کیفیات مشدده خاص	۴۷
مبحث دوم: کیفیات مخففه	۴۸
گفتار اول: معاذیر قانونی	۴۹
بند اول: معاذیر قانونی معاف کننده	۴۹

۵۴	بند دوم: معاذیر قانونی مخففه
۵۶	گفتار دوم: معاذیر قضایی
۵۸	بند اول: معاذیر قضایی مخففه
۶۳	بند دوم: تبدیل مجازات‌ها

فصل سوم: کیفیات مؤثر بر اجرای مجازات‌ها

۶۹	مبحث اول: تعویق صدور حکم
۷۴	مبحث دوم: تعلیق اجرای مجازات
۷۹	مبحث سوم: نظام نیمه آزادی
۸۱	مبحث چهارم: آزادی مشروط

فصل چهارم: مجازات‌های جایگزین حبس

۹۱	مبحث اول: دوره مراقبت
۹۲	مبحث دوم: خدمات عمومی رایگان
۹۴	مبحث سوم: جزای نقدی
۹۵	مبحث چهارم: جزای نقدی روزانه
۹۶	مبحث پنجم: محرومیت از حقوق اجتماعی
۹۷	الف) محرومیت از حقوق سیاسی
۹۷	ب) محرومیت از حقوق اقتصادی

فصل پنجم: سقوط مجازات‌ها

۹۹	مبحث اول: عفو
۹۹	گفتار اول: عفو عمومی
۱۰۰	گفتار دوم: عفو خصوصی یا خاص
۱۰۰	مبحث دوم: گذشت شاکی خصوصی
۱۰۳	مبحث سوم: جنون
۱۰۴	مبحث چهارم: فوت

مبحث پنجم: نسخ قانون.....	۱۰۴
مبحث ششم: مرور زمان کیفری	۱۰۵
گفتار اول: مرور زمان شکایت	۱۰۶
گفتار دوم: مرور زمان تعقیب	۱۰۶
گفتار سوم: مرور زمان اجرای مجازات	۱۰۷

فصل ششم: ادله اثبات دعوی

مبحث اول: اقرار	۱۱۱
مبحث دوم: جهادت	۱۱۳
مبحث سوم: علم قاضی	۱۱۷
مبحث چهارم: سوگند	۱۱۹
گفتار چهارم: قسامه	۱۲۲

فصل هفتم: اقدامات تأمینی و تربیتی

مبحث اول: مفهوم و ماهیت اقدامات تأمینی و تربیتی	۱۲۵
مبحث دوم: تفاوت اقدامات تأمینی و تربیتی با مجازات	۱۲۷
مبحث سوم: اصول مشترک حاکم بر اقدامات تأمینی و تربیتی و مجازات ها	۱۲۹
گفتار اول: رعایت اصل قانونی بودن جرائم و مجازات ها	۱۲۹
گفتار دوم: شخصی بودن اقدامات تأمینی و تربیتی و ضرورت احاطه تمام قضایی ...	۱۳۱
مبحث چهارم: تفاوت اقدامات تأمینی و تربیتی با قرارهای تأمین کیفری	۱۳۱
مبحث پنجم: مفهوم حالت خطرناک	۱۳۲
مبحث ششم: انواع اقدامات تأمینی و تربیتی	۱۳۵

فهرست منابع و مآخذ	۱۴۳
--------------------------	-----

بسم الله الرحمن الرحيم

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

(سوره مبارکه بقره، آیه شریفه ۳۲)

یکی از بیماری‌های خطرناک و صعب‌العلاجی که متأسفانه به نحوی گسترده و ریشه‌دار گریبانگیر نام‌ها در سطوح مختلف شده است، مدرک‌گرایی در تمام مقاطع تحصیلی و در میان اکثر طبقات جامعه و به ویژه برخی مدیران و مسئولین می‌باشد.

مدرک‌گرایی یعنی آنکه به مدرک به چشم اماره‌ای بر علم و تجربه و توانایی نگاه نکرده بلکه آنرا دلیل علم و توانایی دانسته و اجازه اثبات خلاف آن را نیز ندهیم. در این حالت دیگر مدرک ارزش غایی نمی‌شود و تواناییهای علمی فرد درجه دومی یا سومی یا اساساً بی‌اهمیت بوده و محلی از اعراب ندارد.

مدرک‌گرایی در علوم انسانی و به ویژه دانش حقوق بسیار رایج‌تر است زیرا اگر در علوم ریاضی یا طبیعی و تجربی فردی فاقد مهارت بود، مدرکی نداشته باشد که ما به ازاء نداشته باشد به سرعت و حذت اثر عملش خود را نمایان می‌سازد اما در علوم انسانی اینگونه نیست و آثار تصمیمات غیر علمی در طول زمان خود را نشان می‌دهند و صد البته بسیار فراگیرتر و وخیم‌تر خواهد بود زیرا این عوارض بر کل جامعه تحمیل می‌گردد. برای اینکه دانشجویان گرامی از این عارضه به شدت واگیردار در امان باشند، توصیه نگارنده آن است که در سه محور از هیچ سعی و تلاشی فروگذار ننمایند:

اول آنکه: محضر شریف استادان طراز اول را در هر رشته علمی دریافته و به قول قدمای فرزانه ما نفس استاد را درک نمایند چراکه:

هیچ کس از پیش خود چیزی نشد هیچ آهن خنجر تیزی نشد
هیچ حلوائی نشد استاد کار تا که شاگرد شکر ریزی نشد

دوم آنکه: به یک جزوه و کتاب خاص به هیچ عنوان بسنده ننمایند زیرا هر کتابی دارای ویژگی منحصر به خود می باشد و لذا لازم است که سرفصلهای مصوب وزارت علوم را لااقل در کتابهای اصلی و مرجع مطالعه نمایند. طبعاً مطالعه بررسی مقالات علمی، پایان نامه ها، رساله های موجود و خلاصه برداری از آنها کمک شایانی به گسترش دامنه معلومات دانشجویان گرامی خواهد نمود.

سوم آنکه: موضوعات تدریس شده را به بحث و مذاقه گذاشته و نظرات مختلفی که در آن وجود دارد، نقد و بررسی و تبیین نموده و نظرات اساتید مختلف فن را در آن نامه جایی شوند.

کتابی که خواننده گرامی بر سر دارند ناظر بر بحث مجازات و مباحث مرتبط با آن است. مجازات یکی از اصلی ترین مفاهیم حقوق کیفری بوده و اهمیت آن تا بدانجاست که این رشته حقوقی متصف به وصف کیفری شده و اساساً اعتقاد بر آن است تا زمانی که برای علم مجازات پیش بینی نشده باشد نمی توان صحبت از جرم و حقوق کیفری نمود و در نظر از میزان صحت این مدعا باید اذعان داشت که دو بحث جرم و مجازات از مباحث اولیه حقوق کیفری محسوب می شوند.

حقوق جزای عمومی (۳) از نظر آکادمیک و مطابق با سرفصلای مصوب وزارت علوم، عموماً به بحث مجازات ها و کیفیات مؤثر بر میزان و اجرای آن می پردازد که با تصویب قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ شاهد تغییرات گسترده و بنیادینی در این مباحث بوده ایم. در این مختصر سعی شده است به ساده ترین زبان و به گونه ای مختصر و در حد بضاعت علمی نگارنده بدان پرداخته شود.

کتابی که خواننده گرامی پیش رو دارد حاصل تجربیات سال های متمادی تدریس در دانشگاه های مختلف و مؤسسات متعددی است که با توجه به نیاز

دانشجویان دوره کارشناسی و پرسشهای متدوالی که در این ایام برای دانشجویان محترم مطرح بوده، تألیف شده و در تصنیف این همواره سؤالات آزمونهای مختلف کانون وکلا، مشاغل قضایی، کانون سردفتران، دوره‌های ارشد دانشگاه‌های دولتی و آزاد اسلامی مطمح نظر قرار گرفته است. پرهیز از ورود به مباحثی که اهمیت کمتری برای دانشجویان دوره کارشناسی دارد و اجتناب از تطویل کلام حدود و ثغوری بودند که نگارنده سعی در رعایت آن داشته است.

در طول نصول و مباحث این مختصر، گاه نگارنده نقد مواد قانونی را لازم دیده و هر گاه به این امر اجتناب ناپذیر بود، سعی شده با استدلال منطقی و حقوقی کاستی‌ها و ایراد ادعای گوشزد و در ضمن راهکارهای علمی و حقوقی پیشنهاد شود.

در این وجیز ناچیز، هر دو واجب می‌دانم از تمامی استادان بزرگواری که از خرمن فضلشان خوشه‌ای چندم ساسگزاری نمایم که من لم یشکر المخلوق، لم یشکر الخالق؛ و سیاسی ویژه از استاد گرامی و گرانقدر جناب آقای دکتر سید علی آزمایش که همواره افتخار شاگردی ایشان و درک محضر شریفشان را در مقاطع مختلف تحصیلی داشته و این امر از موجبات مباحثات نگارنده می‌باشد. بدیهی است هر کجا بین نوشته‌های نگارنده و تألیفات استاد شباهتی وجود دارد، برداشت مستقیم از بیانات شریف ایشان بوده نه در دوران مختلف تحصیل از ایشان فرا گرفته‌ام و به سبب اینکه جامعه حقوقی تاکنون از مهربان داشتن تألیف یا تصنیفی از این عالم فرزانه محروم بوده لذا امکان ارجاع به تنظیم میسر نبود.

در پایان بر دستان پر مهر پدر و مادر فداکارم بوسه می‌زنم و از زحمات همسر مهربانم، سرکار خانم اکبری رومنی که خود از فرهیختگان علم حقوق است، تقدیر می‌نمایم.